

Z I D O V

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNISTVO: ZAGREB, ILICA BROJ 31 III. KAT.
RUKOPISI SE NE VRACAJU.

PRETPLATA: GODISNJE K 120, POLUGOD. K 60, ČETVRTGOD.
K 30, POJEDINI BROJ K 4.— IZLAZI SVAKOG PETKA.

Proces ujedinjavanja i razlučivanja

O sposobnosti Židova za realno poimanje političkih pitanja često se sumnja, a ta je sumnja u velikoj mjeri osnovana. Imaju li Židovi, općenito, ispravan stav prema velikome bivanju i internacionalno osudnim faktima: prema sanremskom ugovoru, pitanju mandata, prema funkciji Palestine kao narodne domaje? Imaju li prema tome ispravno shvatanje o obimu i zamašaju svojih obaveza, koje ti već postojeći ili nastajni fakti nalažu?

Prema tome svemu bistar odnos imade tek nacijski, bolje reći cionistički orijentirano židovstvo, a i ono za sad više u ideološkome pogledu, a manje u svojem realno-političkome stavu, to će reći u pogledu mećda rada i političke, socijalne ekonomske akcije za ostvarenje tih ciljeva. Ostalo židovstvo pretežnim dijelom danas već emocijski usvaja i poima ovo veliko bivanje kao bivanje, koje se tiče svega židovstva, dakle i njega, ali izbjegava zauzimanje političkog stava prema tome bivanju, te ga posmatra još uvijek bilo s filantropskim naočarima, koje usitnjuju zamašnost tih činjenica, bilo tako, kao da se stvar ne tiče njih samih neposredno, već kao ljudi, koji drugima treba da stvaraju mogućnosti opstanka.

U pitanjima unutrašnje politike, to jest afirmacije kao etničke manjine unutar države, pojmovi su još neopredjeljeniji. Dok se instinktivno, a i svijesno, osjeća neodrživost dosadašnje zavisnosti o partijsko-političkim konjunkturama, koja uzrokuje potpunu labilnost Židova kao skupnosti u njihovu učešću u unutrašnjoj politici, dok se spoznaje nedostojnost, a i opasnost funkcije »jezičca na vagi«, toga neoportunog oportunizma židovstva, dotle apolitički uzgoj židovskih generacija, skriviljen ovisnošću »pod moraš« ne nasmaže odvažnosti za jasan i bistar politički odnos prema političkome trvenju i političkim borbama i trzavicama unutar države. (Ovdje govorimo samo o onima, koji nose »breme židovstva« s dostojanstvom). Imade ga i opet samo nacijsko židovstvo; no i ono je sputano u političkoj aktivnosti novotom ove zadaće, a na zapadu i drugim, spoljašnjim faktorima: konstitucionalno spriječenom mogućnosti parlamentarno-političke afirmacije, izbornim sistemima, koje samo komičnim grupama i masama daju mogućnost, da s izgledom na uspjeh ulaze u izbore. Ostaju im dakle u ograničenoj mjeri samo samoupravne jedinice. I tu nije samo nacijsko, već u opće svijesno židovstvo, počelo iskorišćivati mogućnost sopstvene afirmacije.

Pa ipak: Koliko su ideologije, koliko su mozgovne orijentacije unutar židovstva razrožne, jasno se zamjećuje, da židovstvom struji nova čuvstvena duševnost, koja ublažuje oprečnosti i odaje instinktivnu težnju za samoodržanjem, koja se hvata velikih međunarodnih momenata u pogledu židovstva, činjenica s polja. Već prije rata, a osobito za vrijeme rata, porodila se misao o svežidovskome kongresu, najpače i najkonkretnije u Americi. U vezi je ona sa slobodnjačkim idejama, koje su proklamovale pobjedničke države, a koje su našle najčišći idejni izražaj u Wilsonovim tačkama. Balfourova deklaracija dokaz je izvanrednoga shvatanja psihološkog momenta težnje židovstva za političkom i međunarodnom pozitivnom solucijom židovskoga pitanja, koje je u istim mah i pitanje nežidovskih nacija. Ona je apelirala na pretpostavljenu latentnu volju cijeloga židovstva za sopstvenom afirmacijom, kojoj je trebalo dati poticaj s polja, da izbije elementarnom silom, kao što uvijek izbijaju zatomljeni osjećaji, kad za njih drugi nadje izražaj i daje im zvaničnu sankciju onih, u čijim je rukama realna vlast, da ih guši ili da im daje maha. A kad su bili predstavnici židovstva pozvani u Pariz pred vijeće velikih sila, njihove su tražbine potkrepljivali Židovi cijeloga svijeta; uz američko i englesko čak i italijansko asimilovano židovstvo.

Prešlo se na rad. Kad se spoznalo, da izgradnju Palestine ne može da izvrši cionistička organizacija sama, kad je započela akcija za obnovni fond, za Keren-Hajesod, mal ne cijelo je židovstvo priuñilo da saradjuje u potpunom spoznanju dužnosti židovstva kao cjeline. Čak i u Njemačkoj i u Franceskoj, tim klasičnim zemljama židovskog asimilatorstva. Stvaraju se kuratoriji, u koje ulaze, koje čak vode necioniste. Lordovi i ministri postaju cioniste. Židovski proletarijat, orijentiran marksistički, prijanja radu za nacijsku domaju kao postulat socijalne pravde i demokratskog riješenja jednog osebnog socijalno-ekonomskog i kulturnog problema. Cijeli narod saradjuje, iako još uvijek ne u punoj mjeri svoje dužnosti. Italijansko židovstvo, spoljašnje više asimilovano, nego židovstvo u Engleskoj i Americi, gdje je politički najzrelije, jer živi u atmosferi pune slobode i svijesti državljanstva, a srazmjerno najmanje zaraženoj predrasudama, zanosno pozdravlja i slavi cionističkog vodju.

Sve su ovo počeci. Ali počeci, koji mnogo obećaju i nadglasuju ideologije i teorije o asimilaciji. Najjače je u čovjeku,

što emocijski provaljuje i obara umjetne spone papirnate, racijonalističke logike. Dokazi su to židovske vitalnosti, bez obzira na to, zvala se ona nacijskom ili drukčije ili bez ikakve bliže oznake.

U isto vrijeme, ili bolje reći nešto kašnje, nakon što je prvi zanos ustuknuo pred oportunističkom bojažljivošću, javlja se opet negativno židovstvo. Jedva zamjetljivo i posve sporadički u zapadnim zemljama, izrazitije u zemljama centralne Evrope: u Njemačkoj (Naumann) i u nekim zemljama bivše austro-ugarske monarkije. Nije čudo: Zemlje su to »hurra« patrijotizma, patrijotizma, koji je pojam nacije — daka'ko gospodovne — identifikovao s državom, a državu simbolizovao u vladaru po božjoj milosti. Patrijotizma imperijalističkog i šovensskog, demonstrativnog i »legitimnog«. Zemlje su to, u kojima je individualnost podlegla podaništvu, zemlje prisilnog asimilovanja nacija »drugoga i trećega reda«; države, koje su strahovale od iredenta. Preparirani progonima kroz mnogo vijekova, ne imajući izvan svoje države oslonca, na koji bi mogli apelovati, Židovi, ma da su ih baš u tim zemljama smatrali i tretirali kao »Fremdkörper« više no igdje drugdje, dodvoravali su se glasnim negiranjem svoga židovstva i nesimpatičnim namitanjem. — To se ne da u jedan mah iskorijeniti. Tu treba izumiranja i čekanja novih generacija.

Dvije su grupe u židovstvu, koje se danas vidno izlučuju iz svake zajednice sa živim židovstvom. Između sebe potpuno oprečne, one se ipak slažu u tome, da kidaju sve žive veze sa židovstvom. Jedni su ortodoksni Židovi oko »Agudat Jisrael«, robovi slova, a drugi apsolutni asimilanti, kojima i dojakošnje asimilantstvo nije dosta izrazito. Prvi, u strahu za konfesijske predrasude, pobijaju cionizam i nacijsko židovstvo, jer da je opasno za konfesijsko. Drugi ga pobijaju prosto za to, jer ih buni u iluzijama o njihovom punokrvnom germanstvu, mađarstvu ili slavenstvu, kojima se jedino još oni obmanjuju, turajući glavu u pijesak. Prvih je još dobrano mnogo, drugi su se splasnuli na malu šačicu. Očajno gledajući »nepouzdanost« čak i nenacionalnih Židova, oni se, strahujući za svoj položaj među gospodovnim narodom, u kome žive, laćaju protiv Židova denuncijacija najgore vrste, vrše antisemitsku službu i služe se antisemitskim argumentima, daju u ruke lordu Northeliffu oružje protiv židovske Palestine ili napadaju na »židovskonarodne neprijatelje domovine« (Naumann).

Židovstvo je s njima već odavna obračunalo kao što su se oni lišili prava da govore u ime židovstva. Tek prezaju

pred posljednjim konzekvencijama svoje apsolutne negacije židovstva: pred formalnim istupom. Nelogični su i nedosljedni. Stvaraju zasebne — židovske — organizacije za propagandu negacije židovstva, a ne vide, da baš time, što se ovako organizuju, sprečavaju svoju težnju, da utonu u drugoj naciji, umjesto da individualno bježe od židovstva.

Dobro je, da se unutar židovstva provadja ovaj proces razlučivanja. Iako prema vani ni nama ni njima ne koristi, židovstvo će neminovno samo ozdravit, kad se iz njega vidno izluči ovaj rastvorni element.

Novi život*

Vita nuova? Novi život? Hoće li biti i kako će doći?

Ugovor od San Rema stavio je pred Židove problem, kakav, u tome zamašaju, ne poznaje cijela historija dijaspora. Ugovor je mjenica, čije izvršenje zavisi mnogo više o onima, kojima je dana nego li o onima, koji su je dali. Brzina ispunjenja bitna je za uspjeh i zavisi prije svega o tome, da Židovi prihvate novu orijentaciju, koja će odgovarati zahtjevima toga ugovora. Radi se o tome, da se prevlada opasnost, te bi dijaspora u Cijonu gledala i nadalje ono, što je Cijon uvijek bio u židovskome životu, — »nadopunidbeni« (compensatory) ideal; Židovi, koji su živjeli izvan Palestine, bili su uvijek spremni, da ispunjavajući svoje religijske dužnosti daju za Palestinu, a Židovi u Palestini bili su uvijek spremni, da uzimaju, smatrajući to svojim religijskim pravom. Radi se o nekoj vrsti dobrotvornosti, pri čemu je cionistička organizacija u velikoj mjeri, u protimbi sa svojim ciljevima, postala dobrotvornom institucijom, a židovski stanovnici objektima takove dobrotvornosti. Opasnost je u tome, da je za većinu cionista, izuzevši malu grupu američkih vodja, Palestina, kao ranije, simbolska tvorevina jedne budućnosti na drugome svijetu, da nijesu shvatili, te je Palestina prestala biti zemljom in abstracto, već da je postala konkretnom i živom Palestinom, koja čini čvor u mreži komplikovanih odnošaja, koji idu od Engleske u Indiju te obuhvaćaju sav svijet s njegovim ekonomskim razvitkom i modernom civilizacijom.

Problem, pred kojim sad stoji židovski narod, silno je zamašan za čitav razvitak — u Palestini i u dijaspori. Samo uspjeh u Palestini može krenuti i život u dijaspori u normalnu kolotečinu. Tako stojimo pred alternativom: Ili uspjeh u Palestini, a s njime vezano normalizovanje židovskog života u dijaspori, ili razaranje židovstva, silom u centralnoj Evropi i progresivno ubrzanom asimilacijom kao u Ujedinjenim Državama.

Golemi, posve novi zadatak traži preokret u židovskome životu i u cionizmu. Novi uvjeti traže novu ideologiju, novu filosofiju o Cijonu, nove ciljeve radu, nove institute, nove ljude i novu tehniku rada. Amerikanci su toj misli dali izražaja

* Ovaj je članak prikaz zaglavnog poglavlja nedavno izašle knjige jednoga od najboljih predstavnika mladog židovstva u Americi, Kallena (citirano po »Jüdische Rundschau«, Berlin). Donašamo ga kao izražaj deologije američkih socijalističkih cionista.

u formuli, da treba Bazelski program namjestiti Pittsburškim programom.

Budući razvitak odredit će u prvom redu sadržaj i karakter mandata. Mandat sam nije više dvojen, jer iza njega stoji ne samo engleska vlada, već izuzevši izvjesne zastupnike crkve i misije i zaklete antisemite, ujedinjena volja židovskoga naroda, a naročito radništva. A englesko se radništvo zauzelo za stvar, jer je smatralo Pittsburški program američkih cionista ozbiljnom, savjesnom obvezom, da provede u Palestini velik eksperimental stvaralačke demokratije. Ustanove mandata zavise o tome, da li će se Foreign Office na kraju dati uplvisati nastojanjima cionista ili engleskih militarista, što će reći, on je djelomična pojava velikog boja između posjedujućih i radnika, koji karakteriše najnoviju povijest Engleske.

Možda još dublji momenti razabiru se u pitanju granica. Za ekonomski razvitak Palestine, za broj njezina pučanstva, za kulturni status i socijalnu organizaciju zemlje odlučan je stupanj industrijalizacije, koji može da postigne Palestina. A taj opet zavisi o tome s kojim će vrelima sila ona raspolagati, t. j. o tome, u čijim će rukama biti prava raspolaganja s vodama Litanijske, Jarmuka i Jordana. Odlučno je dakle, hoće li se ta prava dopitati Palestini ili internacionalnoj visokoj financiji, čiji je glavni kvartir u Franceskoj. Ali i loša granica znatno je manje pogibeljna za izvadjanje takova eksperimenta kakav je židovska Palestina, nego li neprijatno javno mišljenje u Engleskoj, gdje je javno mišljenje jedina u istinu pokretna sila eksperimenta. A uzdržanje simpatija engleskog javnog mišljenja u opasnosti je, po mišljenju Amerikanaca, nedostatkom sposobnosti cionističkih vodja i velike mase cionista, osobito u Engleskoj, da shvate daleke političke vidike. Oni su sentimentalni ljudi s izrazitom averzijom za političke i ekonomske realnosti.

Isto je to slučaj u pogledu slabog spoznavanja etnografskog učešća Židova u kompleksu ne samo palestinskih, već i drugih nežidovskih narodnosti u prednjoj Aziji. Od tih narodnosti arapska je u većini. U prošlosti je kulturna saradnja Židova s Arapima stvorila zlatni vijek arapske kulture. Židovi treba da shvate, da su, e da bi se olakšalo brzo i puno razvijanje Palestine kao židovske narodne domaje, apsolutno potrebne simpatije, dobra volja i saradnja njihovih arapskih susjeda. Dobri odnosi između Arapa i Židova jesu u interesu obaju naroda, jer oni imaju zajednički važni zadatak, da osiguraju održanje principa mandata. O njima će u prvome redu zavistiti, hoće li se taj princip provesti bona fide, ili će se upotrijebiti kao licemjerno veš preko imperijalističkog izrabljivanja. Takovo provadjanje činiće jedan od osnovnih stupova za novi međunarodni poredak. Religijski nastrojeni čovjek osjećao bi božjom providnosti, da se narodu Jezaje povjerila zadaća, da radi na stvaranju svjetskoga mira.

Ako je razvitak političkih i ekonomskih prilika u unutrašnjoj vezi s objavama židovskih proroka, o miru između naroda, to imaju i ekonomski uvjeti karakter nadovezivanja na starožidovske ideale. U Palestini se na Židove stavlja

kao preduvjet uspjeha zahtjev, da samim uvjetima života ostvaruju ideal proročke pravednosti. Bio bi vrhunac mahnitosti, kad bi se ondje stvarali takovi životni uvjeti, po kojima bi nastalo jedno »radničko pitanje«. Pokus, da se dade pravo riješenje, odredjen je Pittsburškim programom. Gotovo odmah iza Balforurove deklaracije obrazovala se u Americi mala grupa od osam ili devet ljudi, koji su nazivali »parošim« te su sebi uzeli za zadaću, da istraže pitanje ekonomskog razvitka u Palestini. Kao rezultat njihovih rada formulovana su načela, koja su nakon kritičkih rasprava s »najboljim glavama američke organizacije«, uključivo g. Brandeisa, prihvaćena u pittsburškoj konvenciji američkih cionista u julu 1918. te su postala poznata kao Pittsburški program. Pittsburški program traži pravo svojine nad tlom i svim prirodnim bogatstvima i svim javnim radnjama za cijeli narod. Kooperativni princip neka se, kolikogodj se može, primijeni u organizaciji kod svih poljoprivrednih, industrijskih, finansijskih i trgovačkih preduzeća i t. d. U praksi moralo bi se težiti za stvaranjem asocijacije svih trošača i druge asocijacije svih proizvođača. Ovak bi svaki stanovnik zemlje dvared stupio u ekonomsku vezu sa ostalim sugrađanima, kao trošač sa svim svojim sugrađanima, kao proizvođač s drugim članovima svoje grane proizvodnje. Objekti bi kooperative bile zastupane po biranim činovnicima, a ovi bi zajedno utrljali puteve koordiniranju interesa objiju grupa. Najvažnije je to, da samo provedba ovog sistema omogućuje preobrazbu Palestine u narodnu domaju. Židovi dolaze u zemlju s pučanstvom, koje stoji na nižem standardu of life i daje jeftiniji rad. Svaka druga forma rada stavila bi dakle Židove pred alternativu: iseliti se ili umrijeti od glada. Takav bi razvitak služio samo tome, da Židove odbija od Palestine.

Što se tiče tla, postoje u Narodnom Fondu zameci takova narodnoga gospodarstva. Teža je, ali ne nemoguća, stvar na području prirodnih blaga tla i javnih radova. Da će socijalizacija tih vrela naići na otpor, to je nesumnjivo, ali jednako je nesumnjivo i to, da je apsolutno potrebna za veće i brže naseljivanje onih židovskih ljudi, koji se sami uzdržavaju. U društvu »Hamašbir« vidi Kallen praeliju za svoju opću kooperativu trošača, a u organizaciji »Ahdut Avoda« proizvođača.

Osobito važnost za razvitak nazrijeva Kallen u tome, da se današnji uzgojni sistem, čije »žrtve nauče jevrejski, ali ne uvjete rada i praktičnoga života prema zahtjevima Palestine« zamijeni drugim sistemom, koje ljude uči umijeće samouprave samoupravom.

Posljednje pitanje odlučne važnosti je pitanje kapitala. Ovaj se kapital mora nužno naći izvan cionističke organizacije kod Židova, osobito kod velikih i bogatih Židova. Čini se, da se kod tih Židova izvršila izvjesna promjena mišljenja gledom na Palestinu. Gdje su ranije cionizam shvaćali prijetnjom i izazovom, osjećaju sad Palestinu kao zadatak i odgovornost. Čini se, da nema dovoljno razloga sumnjati o spremnosti necionističkih Židova, da preuzmu tu zadaću. Ali uz koje uvjete? Obični impuls za

preduzimača, profit, ne postoji. Veoma mnoga preduzeća u Palestini ne će dati u početku nikakva profita, a s vremenom samo male profite. »Osjećaj religijske obveze i socijalne odgovornosti« dovest će Židove do toga, da ulažu svoj kapital u gradnju Palestine. Možda i želja, da zaustave ili odvrte useljivanje Židova u zemlje, gdje stanuju davaoci. »Preduzeće u Palestini, koje se osniva samo u nadi na profit, moglo bi značiti samo ono, što takova preduzeća u opće znače u nerazvitnim zemljama, uvadjanje sistema znojenja i izglednjevalačkih nadnica. A takova preduzeća mogu služiti samo tome, da Židove protjeraju iz Palestine, a ne da ih nasele u Palestini«.

Keren Hajesod

POKUSNA GODINA

Početkom je aprila prošla godina dana, otkako je Keren Hajesod postao institucija pod zaštitom engleskoga zakona. Put Keren Hajesoda baš ne bijaše u ovoj godini ukrašen cvijećem i lakim uspjesima. Stvoren je u jednoj od najstrašnijih perioda, koje je židovski narod dosada proživio. Najveći je dio našega naroda u istočnoj Evropi uništen opustošenjem za vrijeme rata i strahovitostima pogroma. I u zapadnoj Evropi stanje je vrlo teško zbog poratnih nezgoda i slaboga ekonomskoga stanja. Zbog slabosti istočnih Židova trebalo je, da onaj dio našega naroda, koji je manje pretrpio, svoje sile upotrijebi za rad oko obnove i spasavanja narodnoga života. Naskoro iza registriranja Keren Hajesoda zbio se pokolj u Jafi, pa su neki ljudi, koji ne moguše spoznati, da se bez žrtava ne može ništa učiniti, izgubili volju za obnovni rad. Svi ti uzroci, pa još i borba, koju je dio američkih cionista vodio u početku protiv Keren Hajesoda, mnogo su kvarili uspjehe rada. A ipak unatoč ovima smetnjama i teškoćama mnogo je učinio Keren Hajesod u ovoj godini, jer je u to vrijeme Keren Hajesod učinio srazmjerno gotovo toliko, koliko i sve druge države za svoju obnovu.

Uplate za Keren Hajesod iznose do konca veljače po prilici 400.000 funti. Ta je svota sabrana u 40 zemalja. Oko 300.000 funti poslano je Egzekutivi u Erec Jisrael. Od te je svote Hipotekarna banka za gradnju kuća dobila 25.000 funti. Ruthenbergov plan za irigaciju 10.000 funti, Mizrahi-organizacija u Erec Jisraelu za svoje izdatke ondje 12.000 funti, Židovski narodni fond 3000 funti; za otkup škola od njemačkoga »Hilfsvereina« upotrebilo se oko 9500 funti.

U posljednjoj se godini kupilo u Erec Jisraelu mnogo zemljišta, na kojemu bi Keren Hajesod mogao mnogo tisuća Židova useliti, kad bi imao potrebne svote. Došlo je na tisuće ljudi u zemlju, koji su spremni, da cijelu svoju snagu upotrijebe za obnovu zemlje. Stotine kuća je izgrađeno i još se grade. Uopće su naše pozicije donekle učvršćene.

Keren Hajesod je u ovoj godini moralno potpuno uspio, te mu je budućnost osigurana. Nastojao je, da izvrši zadaću, koja mu je od kongresa nameštena. Pokušao je, da privuče ljude, koji su izvan cionističkoga pokreta, da tako postane zaista nepartajska svežidovska institucija. Simpatija i interes, kojim ga je sav

cionistički svijet susreo, nadmašio je svako očekivanje.

U prvo je vrijeme Keren Hajesod držao, da od cionista mora da traži desetinu, kako bi bili ostalim Židovima svojom pripravnosću primjerom i poticajem, te bi i ovi doprinosili bar manje žrtve za obnovu Erec Jisraela. No praksa je ubrzo pokazala, da je gotovo nemoguće oštro se držati ove politike, jer se nije dala odrediti stalna granica između necionista i cionista po uvjerenju, budući da se često nije moglo osloniti tek na plaćanje šekela, koji bi doduše morao da bude dokazom, da će onaj, što je platio malenu svotu šekela prinijeti i veće iznose. I osim plaćalaca šekela bilo je i imade ljudi, koji hoće da rade za obnovu Erec Jisraela. Djelovanje se Keren Hajesoda zato nije moglo ograničiti na određeni broj Židova. U mnogo je mjesta Keren Hajesod naišao na neočekivani zanos cijeloga židovskog pučanstva. Keren Hajesodu je uspelo, da ne kupi desetinu samo u onih, koji su i vanjskim načinom dokazali svoj cionizam, nego i u onih, koji u unutarnjosti kriju ljubav za židovstvo. U većini je zemalja Keren Hajesodu uspelo, da privuče najodličnije ličnosti, koje odlučno utječu i na židovski i na nežidovski dio pučanstva. Bilo bi preteško nabrojati sve te odlične ličnosti, koje danas rade za Keren Hajesod.

Kroz cijelu se ovu godinu, a i sada još radi na tome, da se stvori zdrav činovnički aparat u svima zemljama, e da bi u budućnosti rad bio određeniji, te da ne bi Keren Hajesod bio institucija, koja životari od dana u dan. Nema sumnje, kad se aparat uredi kako treba, bit će i izdaci, koji sada iznose 10 procenata, mnogo manji. Moglo se i moralo mnogo više učiniti za obnovu Erec Jisraela bez obzira na nepovoljno stanje židovskoga naroda. Svota, koju smo skupili, posve je neznačajna prema onome iznosu, koji bi se bio mogao sabrati. No treba prvu godinu smatrati pokušnom godinom, poticajem za dalji rad, koji će donijeti više plodova. A ta je godina pokazala, da je Keren Hajesod izdržao pokus i da je put, kojim ga uprava Keren Hajesoda vodi, jedini put, koji vodi do narodne slobode.

Dr. Oskar Kievski.

Bogoštovna općina i Keren-Hajesod. Vijeće bogoštovne općine u Moravskoj-Ostravi prihvatilo je u svojoj sjednici od 6. o. mj. jednoglasno cionistički prijedlog, koji glasi:

»Priznavajući historijsko značenje i izvanrednu važnost Keren-Hajesoda kao institucije cjelokupnoga židovstva izjavljuje vijeće općine najsvetijom dužnosti svakoga Židova bez razlike njegova uvjerenja, da svim svojim silama unapređuje Keren Hajesod. Da posvjedoči važnost te akcije, posvećuje Keren Hajesodu, bez obzira na prinose svojih općinara, iznos od čk 100.000.—, koji se ima isplatiti u pet jednakih godišnjih obroka, počevši s godinom 1922. Iznos čk 20.000 za g. 1922. ima se staviti u budžet za tu godinu, naslov subvencije«.

Općinsko vijeće sastoji pored cionista od socijalista, českih i njemačkih Židova.

Iz židovskog svijeta

Weizmannovi uspjesi u Italiji. Židovska općina u Rimu priredila je 12. aprila u čast dru. Weizmannu zaseban doček. Iste večeri govorio je Weizmann u dupkom punoj sinagogi. Italijanski Židovi nijesu još nikad toliko zanosno povladjivali nijednom Židovu kao ovaj put Weizmannu.

Sutradan je Weizmann dulje vremena razgovarao s bivšim predsjednikom ministarstva Nittijem, koji ga je neobično naklono primio.

Velika zadužbina za palestinske svrhe. Nedavno u Hongkongu umrli židovski trgovac Sir Kadoorie ostavio je gotovog imetka 1,117.352 dolara i velike posjede u svim dijelovima svijeta. Prema njegovoj oporuci ima se njegov imetak razdijeliti na tri jednaka dijela. Jedan je dio ostavio engleskoj vladi sa odredbom, da iz njega stvori fond za školske zgrade u Palestini, drugi dio svome bratu, a treći dio Anglo-Jewish Associationu.

Prekoračenje fonda od 14 milijuna. Joint Distribution Committee skupio je u Americi svotu od 14,009.624 dolara za ublaženje bijede istočnih Židova, pa je time prekoračena svota od 14 milijuna dolara. Grad Newyork, koji je imao dati 5 milijuna dolara, dao je za 142.000 više. Osim ovih svota u gotovome subskribirano je još 4.300.000 dolara, koji će se kasnije unovčiti. To je prema tomu najviša svota, koja se ikada za potporu skupila u Americi.

Fondu su mnogi nežidovi dali veće svote u ukupnom iznosu od 1 milijuna dolara. U svim dijelovima zemlje poduprli su svi dnevnički sabirni rad i pozvali židovsko i nežidovsko pučanstvo, da podupire istočno židovstvo. Veliki uspjeh ove akcije izazvao je svagdje najveće zadovoljstvo, tim više, što je u zadnje vrijeme ekonomski položaj u Americi postao nepovoljan.

Antisemitska propaganda Wrangelovaca u Bugarskoj. Wrangelovci, koji su došli u velikom broju u Bugarsku, kao i u ostale zemlje Balkana, nastoje da mute prijateljske odnose između bugarskih Židova i njihovih sugradjana. Većina Wrangelovaca došla je u zemlju s ukradenim dobrom i bogatim nakitima, te se podavala lagodnom životu. Koliko su štete počinili i koliko su porobili židovskoga dobra, pokazuje se sad tek, kad pomalo prodaju dragocjenosti. Gotovo dnevno vidi se, kako ti ljudi nudjaju pehare s jevrejskim napisima, subotnje svijećnjake i minore. Židovi nastojali su, da stare umjetnosti, koje su ujedno i uspomene na najžalosnije događaje u povijesti Židova u najnovije doba, spase, ma uz velike žrtve, osnovavši zbirku. Kad im je nestalo dragocjenosti, te su bili primorani, da žive od rada svojih ruku, započeli su Wrangelovci putem novina, brošura i letaka sistematsku hajku protiv Židova. Na žalost ne će ovo razdraživanje ostati bez posljedica. Već sada opaža se, naročito na selu, protužidovsko raspoloženje, tako da su zastupnici bugarskih židovskih općina bili primorani da najodlučnije protestiraju protiv rusko-pogromskog huškanja.

?? Jesam li izvršio svoju dužnost i uplatio šekel ??

Otklon židovske autonomije u Litvi.

Kod drugog čitanja o uzakonjenju narodnog ministarstva za židovsku manjinu u litavskom ustavu, otklonio je litavski sejm to uzakonjenje sa 18 protiv 10 glasova. Židovska frakcija ostavila je na to sejm, na što je sejm otklonio i ustavnu garanciju jezičnih prava za narodne manjine. Na osnovu zaključka izvanredne sjednice židovskog narodnog vijeća dao je židovski ministar dr. Solovejčik ostavku. Židovsko pučanstvo Litve veoma je uzrujano.

»Zašto ne Palestina?« U posljednjoj sjednici Anglo Jewish Association (engleskog izdanja »Ice«) saopćilo se u pogledu neposrednih planova uprave zaklada barona Hirsch, da se »Ica« ozbiljno sprema, da sruju židovskih iseljenika upravi u Čile, Peru i Boliviju. Kolonije u Argentini, a naročito po Narcisu Levenu nazvana, nijesu doduše prema izvještaju potpuno uspjele, ali ipak će »Ica« da posvećuje pažnju na južnoameričke zemlje za židovsku kolonizaciju. Josef Cowen stavió je na predsjedništvo upit: »Zašto ne Palestina?« Na ovo pitanje nije dobio odgovora ali se saznalo, da je »Ica« zaključila da iz ogromnog svoga imetka posveti 20.000 funti za palestinske svrhe. Engleski listovi komentiraju najoštrije ovu novu aktivnost »Ice«. »Jewish World« završuje svoju kritiku riječima: »Ovi lordovi »Ice«, kako ih je nekoć nazvao Zauggwill, jesu Burbonci našega naroda i ne naučiše ništa i ne zaboravljaju ništa.«

Antisemitsko skvrnjenje grobova. 7. aprila u noći provalili su nepoznati ljudi na židovsko groblje u Maloj Pešti, te su vandalski haračili po grobovima. Srušili i razbili su 25 nadgrobnih spomenika iz mramora i granita.

Iz Palestine

Gospodarski razvoj Palestine. Dopisnik »Neue Züricher Zeitung« izvješćuje svoj list o položaju u Palestini, te pri tome osobito ističe poboljšanje ekonomskog položaja zemlje. »Činjenica je« — veli pisac — »da je gospodarski razvitak tokom godine uznapredovao. Izvoz narandža bio je mnogo veći, nego u prošloj godini. Turistička sezona, koja je započela u januaru, sada je sigurno na vrhuncu. Cvatuća sela i kolonije isto su tako posjećena po raznim grupama američkih i engleskih gostiju, kao i sveta mjesta i ruševine. Svaka ladja, koja stiže, donosi novih izletnika, koji upotrebljuju blizinu i dobru vezu s Egiptom, da posjete Svetu zemlju. Radi toga znatno se razvio promet željeznicom i brodovima. U lukama Jafe i Hajfe množe se transportna i brodarska udruženja; ladje od jedno desetak naroda krstare duž palestinskog primorja prema svim pravcima. Uprava željeznice stavlja od 1. aprila niz brzih i ekspresnih vozova u promet, koji će olakšati promet u znatnija mjesta. Medjutim uredjen je redoviti zračni promet između Jeruzalima i Kaira s jedne strane, a Bagdada s druge. Pa i do nedavna posve zanemarena pošta, brzoplet i telefon znatno su se poboljšali u zadnjim nedjeljama, a sigurnost i jamstvo za vrijednosti potpuno su zajamčeni. Veletržne brojke pomakle su se ove godine snažno prema gore; naročito se uvažava građevni materijal i alati, kao tvornički uređaji i aparati za dobivanje elek-

trične snage. Tako raste i kredit, naročito hipotekarni kredit, a prema tome i građevna djelatnost, osobito u gradovima.

Useljivanje, koje je vladinom odredbom točno uredjeno, donosi u zemlju kapitalije i korisne radne sile, te budi inicijativu na zaslužno djelovanje, naročito na polju obrta i industrije.

Prvi izvještaji palestinskog dopisnika »Times«-a. »Times« objelodanjuju prva dva izvještaja svojeg naročitog palestinskog dopisnika Mr. Gravesa, u kojim ocrta razvitak prilika u Palestini, naročito od vremena imenovanja Sir Herberta Samuela.

»Novoj je upravi u više slučaja uspjele, da poboljša prilike u zemlji. No u svojim namjerama, da pokrene odnošaje između cionista i Arapa na bolje, imala je manje uspjeha. Činjenica, da mirovni ugovor od Severa još nije potpisan, te da palestinski mandat nije još potvrđen od Saveza Naroda, osokolila je arapsku opoziciju, da nastavi svoju agitaciju. Židovsko useljivanje, koje obuhvaća od mjeseca jula 1920. oko 18.000 osoba, dala je Arapima izvjesna argumenta za anticijonističko držanje. Glavni komesar priznaje, da su uslijed nemogućnosti namaknuća zajma sa strane vlade, te finansijskih poteškoća cionističke organizacije pri istodobnoj presiji za pripuštanje židovskih useljenika, radne prilike bile slabe.

»Times« o Palestini. U nastavku svojih članaka o Palestini napada Graves vojničke vlasti, koje su, kad su još imale vlast propustile da razoružaju Arape u okolini Nablusa i Hebrona, koji i sad još imaju silu oružja. Štagodj bilo uzrokom raznih nemira, činjenica, da su Arapi bili gotovo uvijek napadači, čini stvaranje nezakonite židovske samoobrane i tajni uvoz ručnog oružja po nekim Židovima razumljivim. Graves žali, da Cijonistička Komisija nije protiv toga ništa učinila.

U daljnjem članku govori Graves o palestinskoj vladi. Njezina mekoća bila je izvanredna, čak možda i prekomjerna. Graves poriče tvrdnju Arapa o tobožnjoj pristranosti židovskih činovnika. On se nasuprot uvjerio, da su židovski činovnici neobjavljeni kod Židova i da ih nikad nijesu nepripadno protežirali.

Zaključak, do kojega dolazi Graves u svome posljednjemu članku, jest, da poteškoće sadašnje situacije ne leže u samoj Balfourovoj deklaraciji, već u njezinu tumačenju sa strane cionista. Položaj se može popraviti samo mandatom, odstranjenjem Cijonističke komisije Jewish-Agency-om kao zastupnicom svega židovstva, a ne samo cionističke organizacije. Graves vidi cilj cionizma u idejama Ahad Haama. Palestina ima da postane duševni centar židovskoga naroda. On bi htio ondje vidjeti istinsku minijaturu židovskoga naroda. Za ostvarenje tih ideja može i smije britansko carstvo časnog raditi.

Podijeljivanje zemljišta židovskim legijonarima. Dugi pregovori između zastupnika demobilisanih palestinskih i američkih legijonara i palestinske vlade, doveli su konačno do pozitivnog rezultata. Vlada je podijelila legijonarima komad zemljišta u blizini Hebrona. Tu će se naseliti 80 legijonara, koji će se baviti poljoprivredom. Pregovori za podijeljivanje

zemljišta i ostalim grupama legijonara nastavljaju se.

Zahtjev legijonara, da im se podijeli zemljište, odobrio je već davno u principu vrhovni komesar. Valjalo je svladati mnogo poteškoća, naročito finansijske naravi. Kako doznajemo, namjerava Ica zajmovima pomoći legijonarima.

Nova gradska četvrt kod Tiberiasa. Gradnja ceste do nove gradske četvrti kod Tiberiasa, koju provadja »Gdud Haavoda« dovršena je u duljini od 1300 metara. Iza Pesaha početak će gradnja kuća. I pitanje vode je riješeno: voda će se sisati motornom sisaljkom iz Tiberiaskog jezera. Gradnja jedne kuće sa 2 sobe i nusprostorijama stajat će 300 funti. (I. C. B.).

Naseljivanje galičkih Židova na zemljištima »ICA«-a u Palestini. Grupa pedesetorice imućnih Židova iz Čortkova sklopila je sa »ICA«-om ugovor glede preuzimanja znatnog zemljiš. kompleksa »ICA«-a u Palestini u svrhu kolonizacije. Prema ovome dobiva grupa zemlju besplatno, ali zato mora sama nasmoći kapital za inventar i melioracije. Članovi ove grupe najvećim su dijelom poljodjelci, koji likvidiraju svoje interese u Poljskoj, te putuju slijedećih mjeseci u Palestinu.

Ostavka Herberta Samuela? Kako saznaje politički dopisnik »Daily Maila« imao bi Sir Herbert Samuel domala odstupiti od svog mjesta kao vrhovni komesar Palestine iz zdravstvenih razloga. U krugovima engleske vlade da se govori o mogućnosti imenovanja generala Tudora kao njegova nasljednika.

General Tudor bio je — kaže list — zaposlen kao šef policije u Irskoj. Premještenje njegovo i mnogih članova njegova kora u Palestinu zabrinjuje političke (anticijonističke) krugove (I. C. B.).

Sitne vijesti. Promet u palestinskim lukama. U januaru stigle su 51 ladja sa ukupnom tonažom od 78040, u Haifu 47 ladja, s ukupnom tonažom od 59.506.

— **American Express Company** u Jeruzalimu. U Jeruzalimu ponovno je otvorena filijala »American Express Company«, koja ima vrlo mnogo podružnica i u evropskim glavnim gradovima. Društvo, čija je centrala u Londonu, hoće u Palestini da se bavi svim bankovnim i otpremničkim poslovima. Na čelu jeruzalemske filijale su gg. Duhabis i Mor.

— **Izvozna carina za palestinske gotove fabrikate.** Prema novoj carinskoj naredbi mora se za svu robu, koja se proizvadj u Palestini iz importiranih sirovina, platiti izvozna carina od 1%.

— **Amerikanska filmska industrija u Palestini.** U Jeruzalim stigla je četa poznatog američkog filmskog društva »Fx Film Company«, da na historijskim mjestima pravi snimke za film »David i Golijat«. Tvrtka namjerava da u Palestini osnuje stalnu filijalu i da pravi cijelu seriju filmskih djela. Troškovi prvoga filma stajat će preko milijun dolara.

— **American Standart Oil Company.** Iz Jafe javljaju da inžiniri »American Standart Oil Company« prijavljaju točna geološka istraživanja predjela u blizini mrtvoga mora, jer se nadaju, da će tamo naći izvore ulja, po-

trebite koncesije podijelila im je još turska vlada. Prema zadnjoj izjavi državnog tajnika za kolonije u donjoj kući, ne smiju se provesti nikakova bušenja prije ratifikacije palestinskog mandata.

Iz Jugoslavije

Prilog k prirodznastvu asimilanata. »Udruženje Narodni rad« u Zagrebu, zbor zagrebačkih asimilanata s apsolutno negativnim programom u pogledu židovstva, razaslalo je poštom ovaj poziv :

»Slobodni smo Vam priposlati pravila našeg udruženja te pristupnicu da nam se pridružite kano član, ako se saglašavate našim smjerom i ciljevima.

Udruženje »Narodni rad« prima Hrvate i ostale Jugoslavena, pripadnike židovske konfesije, bez obzira na političko-partijski nazor.

Odbija odlučno židovsko nacionalni smjer cionizam, koji nas svojom propagandom i svojim organizatornim radom sve više dijeli od naše narodne sredine.

Osjećamo se živim dijelom naroda i držimo da smo zvani poput pripadnika svih ostalih konfesija, da radimo za njegov napredak. Odbijamo svako separiranje iz razloga konfesionalnih i ne ćemo naročito da se ogradjujemo kano posebna nacija, poznavajući samo vlastite interese, a nazivajući domovinom zemlju izvan ovih granica.

Ne ćemo pomlatka odgojenog u duhu židovsko-nacionalnom nego Hrvatskom odnosno Jugoslavenskom.

Odlučili smo da se konačno trgemo iz naše pasivnosti i da se izjasnimo o tom što jesmo, odlučili smo da se opredijelimo u pogledu narodnom, pitanju domovine i rada za naše narodne ideale.

Na ovom putu ne ćemo stati dok naš cilj ne postignemo.

Tko s nama osjeća i misli, neka jača naše redove!

Udruženje »Narodni rad« u Zagrebu.

Predsjednik : Mirko Breyer, knjižar.

Članovi odbora : S. D. Alexander, predsjednik »Saveza industrijalaca«, Šandor Alexander, predsjednik »Prehrane«, Ilija Bačić, priv. činovnik, Dr. Milan Brihta, odvjetnik, Miroslav Deutsch, trgovac, Dr. Josip Fuchs, zubar, Dr. Lav Friedfeld, priv. činovnik, Ivan Gorjan, ekonom, Ernest Kraut, industrijalac, Josip Neumann, inžinir, Milan Kell, trgovac, Filip Mayer, trgovac, Milan Njemčić, kr. veterinarski nadzornik, Dr. Bogdan Njemčić, odvjetnik, Josip Novaković, inžinir, Janko Oswald, vijećnik stola sedmorice, Viktor Rajić, trgovac, Dr. Rudolf Rodanić, odvjetnik, Izidor Rodanić, ekonom, Julio Schönbaum, odvjetnik, Dr. Robert Siebenschein, odvjetnik, Emil Schulhof, trgovac, Armin Schreiner, veletrgovac, Dr. Ivo Stern, branitelj, Vladimir Šterk, inžinir, Albert Švarc, gradjevni inspektor, Dr. Žiga Švarc, liječnik, Dr. Vranić, branitelj, Lav. Wasserlal, trgovac.

Odlučili su, dakle, da se trgnu; odlučili su, da se izjasne, što su; odlučili su; da se opredijele u pogledu narodnom, pitanju domovine i rada za svoje narodne ideale. I na tom putu ne će stati dok ne postignu cilja. (O jeziku toga pamfleta, koji odaje te su se sastavljači tek odlučili, ali još nijesu stigli da nasmognu osjećaja za jezik svoga naroda, bolje da se ne govori). Znači, da se dojako nijesu izjasnili; da se dojako nijesu opredijelili. Znači, da to za njih nijesu organske činjenice, već ciljevi, do kojih vodi put,

na kome oni ne će stati... Neoprezna su to priznanja. Razumljivo je, ako se neko »izjašnjava« i opredjeljuje u pogledu »političko-partijskog nazora«, ali oni se sastaju bez obzira na taj nazor. No pitanje nacije svuda je drugdje organska, emocijska, prirodna činjenica, a pitanje domovine stvar je i opet fakta i emocija. I tu se oni tek odlučuju, da se »izjave i opredijele!»

I evo: oni se počinju »izjašnjavati i opredjeljivati« tako, te govore o »Hrvatima i ostalim Jugoslavenima« židovske konfesije, o odgoju u duhu »hrvatskom odnosno jugoslavenskom«. Oni, kao odijeljena konfesijska grupa »drže«, da su poput pripadnika ostalih konfesija — zvani radići za napredak naroda, čijim se živim dijelom osjećaju. Dakle: nacijsko-konfesijska organizacija, koja — lijepog li izjašnjavanja i opredjeljenja! — još nije stigla da svojoj naciji nađe ime.

Dakle: konfesijska separacija unutar svoga naroda! Čemu to? Čemu separacija na konfesijskoj osnovci i čemu ovo licemjerno uvlačenje konfesije sa strane ljudi, koji nijesu svi ni konfesijski vezani i čemu u »narodni rad«, gdje je suviše? Koji je Vaš »smisao lutanja«, gospodo (da se poslužimo frazom vašega sekretara iz doba njegova salonskoga komunizma)?

Znamo mi, što oni hoće. Suzbijati »židovsko nacionalni »smjer« cionizma. To je sve. Izbori, i afirmiranja i uspjeh svijesnih Židova prilikom izbora, rodili su to neizjašnjeno i nepredjeljeno nedonošće; na izbore i denunciranje bacit će se njihova akcija. Sve to bez truna pozitivnog programa u pogledu židovstva. Da su bar uzeli u program suzbijanje antisemitizma! Ali ni to, već nasuprot: oni antisemitski denunciraju. Oni o nacijskim Židovima kažu, da poznaju samo vlastite — to će reći lične — interese. Gadno je to, demagoški nisko i još gore: svijesno denunciranje. I to pišu ljudi socijalnog položaja! Gospodo, vi ste se doista asimilirali bar u jednome pravcu: na niže, ulici!

Idealiste su na našoj strani, mladež je listom na našoj strani, a vi, gospodo, vi što ste redom ljudi socijalnih i nacijsko-ekonomskih položaja, imate žalosne kuraže tvrditi, da mi poznajemo samo vlastite interese! Vi ne znate što činite, ali mi vam ne ćemo oprostiti. Ili ako znate, što činite — to gore po vas. Vi nam olakšavate proces pročišćavanja u židovstvu, vi, čeda generacije, koja je u židovstvu obamrla prije nego što je izumrla.

Odlučujte se, opredjeljujte se, izjašnjajte se — denuncirajte dalje junački, kriješite, »vođe« Narodnog rada: u židovstvu budućnost je naša, jer mi smo njegova budućnost. Mi, živi dio židovskoga naroda.

Uz nas je danas sav civilizovani svijet. Uz vas, koji danas kopirate taktiku nepopravljivih židovskih šovena Horthyjeve Mađarske, nije ni ulica. Pregipke hrptenjače — rekao bi slobodoumni mađarski publicista Jászi...

*

Citiramo Herzla: »Za najgori slučaj (ako antisemitizam ugrožava ne samo čast već i posao), upravlja maušer svoj pogled u daljinu, ali ne prema Cijonu, već prema bilo kojoj zemlji, gdje bi nekako mogao da se ušulja kod koje druge nacije. Stigavši onamo, ističe se domala kao šovinista, daje pouke u novom patriotizmu i osumnjičuje sve, koji nijesu kaki je on. Pri tome počinja čudnovatu nedosljednost, da se odriče Židova a u isto vrijeme da govori u njihovo ime.«

Komandir grada Bitolja. Španjolske novine »El Puevlo«, koje izlaze u Solu-

nu, javljaju 17. marta, da se je u subotu pred Purim raširio među bugarskim i srpskim stanovništvom glas, da su Židovi oteli kršćansko dijete i da su ga silom zaklali, da upo rebe njegovu krv za pesahhljeb. Na to je bugarsko i srpsko stanovništvo opkolilo kuću otmenog Židova Samuela Pesaha, jer da se je u njegovoj kući desilo to sranotno ritualno ubijstvo. Položaj je Židova već bio vrlo opasan, kad je o tom obaviješten vojnički gradski komandir (čije ime na žalost nije objavljeno). Ovaj je brzo i odlučno istupio. Pet najotmenijih Srba (ne Bugara) odmah je zatvorio sa motivacijom, da je to povrijeđa srpskog liberalizma, vjerovati u ovu krvnu bajku: širiti ovakova okrivljenja, koja su često oprovgli učenjaci i crkvene starješine. Istraga je iznijela, da je stvar izmišljena, jer nijedno dijete nije u Bitolju falilo. Proti postrekačima dao je komandir povesti postupak radi pobudjivanja mržnje proti vjeri i narodnosti. Da nije ovaj liberalni i odlučni komandir tako brzo istupio, — piše »El Puevlo« — tekla bi u Bitolju krv, i to ne kršćanska dječija, nego mnoga židovska krv.

Jedna lekcija nežidova, Židovima o dostojanstvu. U mnogim židovskim općinama ima izvjesna sorta Židova, koji se prijete istupom iz židovstva, kad općina povisuje bogoštovni porez. Ljudi su to, koji n. pr. drže, da je potpuno u redu, da akademski obrazovani rabin, direktor škole, kantor i učitelj dobiva nakon mnogo godina službe manju ili jednaku plaću kao njihov podvornik ili praktikant, pa se ljuto bore protiv toga da im se porez povisi. Ima takovih — baš među najbogatijima i nazovi — intelektualcima — i u Zagrebu.

Ovim ljudima dao je dobru pouku jedan nežidovski veliki trgovac, g. Vlado Jelić u Novome sadu. I ondje naime židovska općina mora da povisi bogoštovni budžet i poreze, pa dakako i ondje ne fali ona sorta Židova, koji se prijete istupom, ako im se porez ne snizi. G. Vlado Jelić, kome se ogadilo ovo sramotno pogađanje i otkazivanje »uvjerenja«, pisao je židovskoj općini u Novome sadu ovo pismo (otštampano u Jüdisches Volksblatt u Novome sadu):

»Poštovana bogoštovna općino! Od nekoliko nedjelja ovamo slušam, kako se moji jevrejski prijatelji tuže zbog visokog bogoštovnog poreza, neki se čak groze i stupom iz židovstva, ako im se ne snizi tobože nepravedno oporezovanje. Koliko god volim Jevreje te se ponosim s prijateljstva sa potomcima najstarijega kulturnoga naroda, moram da najstrožije osudim ovaj postupak svojih prijatelja, jer pored visokih poreza u našoj državi ne smiju da igraju tako zamašnu ulogu bogoštovni porezi, koje Židovi sami za se plaćaju. Molim poštovanu bogoštovnu općinu, da me primi među svoje članove, koji plaćaju porez te da mi porez odmjeri tačno u istom srazmjeru kao Židovima u mojim prilikama, a ja ću rado plaćati nametnuti mi bogoštovni porez, kako bi poštovana bogoštovna općina za istupajuće dobila naknadu, bar što se liče novca.«

Sabatijanci u Jugoslaviji. (Iz jednog članka »Jüdisches Volksblatt«, Novi sad). Iz Gjur-gjeva, Žablja, Možora, Gospodinaca i iz niza drugih sela dolazi vijest, da se uz nazarence, baptiste i druge nove sekte veoma množa broj sabatijanaca. Seljaci, koji subotom ne rade, daju počinak ljudima i stoci na subotu, strogo se drže zakona Biblije, a naročito Staroga Zavjeta, ne jedu svinječega mesa, živu bez razlike narodnosti i jezika bratski zajed-

no, uče jedan od drugoga i poučavaju se uzajamno. Proniču u smisao Svetoga Pisma kao bogoslovi. Obraćaju nauku u djelo. Visoko cijene nosioce Biblije i misle, da Židovi imaju da zahvale svoj opstanak samo Bibliji, a i oni sami da bi propali, čim bi ostavili Bibliju. Umjereni su u jelu i piću, jer umjerenost, propisana u Bibliji, vide utjelovljenu kod konzervativnih Židova. Svojoj vjerskoj općini daju maaser (deselinu od imetka i dohotka prema zakonu Mojsijevu), da uzdrže svoje institucije i sastaju se subotom u kući svojega starešine na zajedničku službu božju, gdje pjevaju Psalme i vrše bogoslužje slično židovskome.

Kršćanski halucin. Prije nekoliko dana došlo je osam seljaka iz Mola u »Jüd. Volksblatt« sa molbom, da se pošlju u Palestinu. Na pitanje, zašto baš žele u Palestinu, odgovorili su priprosto sa zdravom seljačkom pameću, da je Palestina država budućnosti za radnike, kao što je to bila Amerika prije 80—100 godina. Imadu dovoljno sredstva za putovanje, i da su spremni, da za njima dodju i njihove porodice i da tamo predju jevrejstvu. U toj su grupi Srbi, Madžari i Nijemci. Saznalo se je, da ih je na to naveo Haluc Simon Hajduška iz Mola, koji je iza 4 mjesecnog rada u Palestini poslao roditeljima nekih 60 funti, što kod nas znači oko 80.000 kruna.

Ljudevit Zierer Dne 15. o. mj. umro je u Zagrebu naš sumišljenik g. Ljudevit Zierer nakon duge bolesti u 58. godini svoga života. Bio je jedan od tihih pristalica židovsko narodnog pokreta, koji je po dubini svoga židovskoga osjećanja vršio svoju dužnost prema svome narodu.

Za pokojnikom žali njegova udova gdja Amalija Zierer, kei gdja Olga Herzog i zet, naš sumišljenik g. direktor David Herzog i brojna rodbina, među njome obitelj Licht.

Izbor nadrabina u Varaždinu. Varaždinska židovska općina izabrala je nadrabinom g. dra. R. Glücka, dojakošnjeg rabina u Pakracu.

Novi statut zagrebačke židovske općine. Ovih dana razaslat će se svim članovima predstojništva i općinskog vijeća zagrebačke židovske općine osnova statuta, koju je izradio predstojnik općine g. dr. Hugo Kon. Nakon proučenja iznijet će se statut na pretres i zaključak općinskom vijeću.

Sederske večeri u »Židovskoj Menzi«. Prvo veče Pesaha studenti su u »Židovskoj menzi« priredili sefardski, a drugo veče aškenaski (jidiš) seder, koji je vodio studentski krug istočnih Židova »Bořuchow«. Druga večer, koju je vodio cand. chem. Rosenberg, dobila je svoje obilježje slobodnjačkim biranim govorima u jidiš-jeziku studenata Rosenberga, Salamona Levy-a i Deutschmeistera, i izvanrednom recitacijom ozbiljnih i humorističkih židovskih spisatelja u originalu.

Šekel akcija u Koprivnici. Dne 16. o. mj. obdržavala se šekelskupština u Koprivnici, koju je kratkim govorom otvorio g. dr. Fischer, predsjednik mjesne cionističke organizacije.

Iza njega govorio je g. dr. O. Braun, izaslanik radnoga odbora cionističke organizacije, o aktuelnim zadaćama i dužnostima mjesnih organizacija. Upućuje na velike mogućnosti intenzivnijega rada, pa se s obzirom na dosad postignute lije-

pe rezultate u Koprivnici nada, da će uspjesi u budućnosti biti još veći.

Nakon toga držao je g. Dr. Margulies, rabin u Koprivnici, kratko ali sadržajno i formalno vrlo lijepo predavanje o problemima židovstva, koje je ostavilo u slušateljstvu duboki dojam.

U ime omladine upravlja gradjanstvu g. Milhofer apel, pun poleta i mladenačkog oduševljenja, pozivajući stare i mlade na ustrajnu, živu i složnu saradnju. Po zaključnoj riječi g. dra. Fichera započelo se odmah na licu mjesta raspačavanjem šekela te će, sudeći po prvom odzivu, i ove godine šekelakcija potpuno uspjeti.

Drugi dan nastavila su gg. dr. Fischer i dr. Braun po g. dru. Aleksandru Lichtu prošle godine započetu akciju za Keren hajesod te su i u tom smjeru postignuti lijepi rezultati.

Požega. Na poziv požeškog jevr. oml. društva »Hagibor« posjetili su dr. B. Stein i Zvonko Hirschl Požegu dne 16. i 17. o. mj., da s omladinom dogovore organizaciju sveukupne tamošnje omladine i najbolji način omladinskog rada. Nastojanjem Mil. i Žarka Haasa održano je nekoliko veoma uspješnih sastanaka, na kojima je u detalje dogovoren radni program, te ima nade da će se moći provesti.

Prigodom toga posjeta održali su gosti i dva uspješna sastanka s mjesnom cionističkom organizacijom, koje je sazvaog. nadrabina dr. P. Keller.

Doček delegata bio je veoma lijep, a interes za sva pitanja cionizma velik.

Zabava Židovskog Nacionalnog Društva u Bihaću. Mala šačica ovdašnjih Jevreja na čelu sa predsjednikom gosp. A. Atijasom, ne obazirući se na zapreke, koje su imali da prebrode, potaknuta voljom rada, priredila je na 18. o. mj. svoju prvu, nakon jedanaest godina stanke, svečanu purimsku zabavu, sa pozorišnim komadom »Jeftaj« od gosp. S. Daena. Sa moralnim uspjehom, mogu biti zadovoljni svi i priredjivači kao i publika, jer ovakav uspjeh ove sezone ovdje nijedno društvo imalo nije. Zahvala ide na prvom mjestu režiseru komada gosp. Luki Opančini, koji nije žalio niti truda niti vremena da komad dobije svoj pravi značaj i veličinu. Uloge su diletanti odigrali na sveopće zadovoljstvo i sa osobitim razumijevanjem. Ne mogu, a da napose ne napomenem igru gosp. Josefa Pinte u ulozi Jeftaja i gdje. Regine Kaveson u ulozi Hemde, koji su izvršili svoju zadaću iznad svakog očekivanja, a u dobroj formi su još bili gdja Sara Atijas kao Nehama, gosp. Josef Levi kao Gal i gosp. Leon Altarac kao Denel.

Medju posjetiocima vidjeli smo sve predstavnike vlasti, mnoge oficire, ali smo se od nežidovskog gradjanstva nadali većem posjetu kako bi to Jevreji bili zaslužili, obzirom na učestvovanje Jevreja pri priredbama ostalih kulturnih društava u Bihaću Unatoč tomu zabava je prošla u najboljem raspoloženju.

Predavanje dra. F. Sternberga u Zagrebu. U subotu, dne 22. o. mj., dolazi nam iz Njemačke gost dr. Fritz Sternberg, koji će držati u Zagrebu i u provinciji ciklus od 3 predavanja o socijalnim i ekonomskim problemima kod obnove Palestine. (Što može obnova Palestine u sociološkom i ekonomskom po-

gledu značiti za Evropu. Arapsko pitanje, Socijalna obnova Palestine.)

Dr. Sternberg djak je Oppenheimerov, docirao je na nekim univerzitetima Njemačke i napisao knjigu: Die Juden als Träger einer neuen Wirtschaft in Palästina. Našem se židovskom gradjanstvu eto pruža rijetka prilika, da od poznatog i priznatog stručnjaka stekne uvid u ona pitanja, koja su od tolike važnosti kod palestinske obnove.

Mjesto i vrijeme predavanja javit će se u zagrebačkim dnevnicima.

Prijave za pretplatu na predavanja prima »Judeja« u žid. djačkoj menzi (Pal-motićeve ulica 16) i uprava »Židova« (Ilica 31, III. kat).

Šport i gimnastika.

MAKABI (Zagreb) U DARUVARU.

I. dan.

Makabi tuče Olimpiju 5:0 (1:0).

Makabi nastupa u postavi Spitzer, Šorš D., Kraus; Stern, Györi, Heves; Schwabenic, Jungwirth, Fuchs, Albahari.

Makabi za vrijeme čitave igre daleko nadmoćniji, držeći protivnika na njegovoj vlastitoj polovici igrališta. Rijetki prodori igrača »Olimpije« svršavaju već kod izvrsne halveslinije Makabija, odnosno kod backova, tako da je Spitzer u goalu samo 3 puta stupao u akciju. Forward M. kombinirao je lijepo i da nije imao toliku smolu u pucanju score bi ispao drugačije Prvi goal zabija u 35 časa prvog poluvremena Fuchs i kod rezultata 1:0 mijenjaju se strane. U drugom poluvremenu zabijaju redom Jungwirth jedan Fuchs dva i Györi jedan goal i kod rezultata 5:0 za Makabi svršava se utakmica. Kod Makabija najbolji Heves, zatim Stern, Kraus, Šorš i Fuchs. Sudac g. Klemen izvrstan.

II. dan.

Makabi - Donk 2:0 (2:0).

Makabi nastupa u nešto promijenjenoj postavi: Spitzer; Klaber Šorš D.; Stern, Györi Heves; Šorš M., Jungwirth Lichtenberg, Fuchs, Schwarz.

Donk je momčad daleko bolja od Olimpije, posjeduje dobru obranu, dok je navala slabija Goalman Pfeiffer branio je silno požrtvovno i sa mnogo sreće, tako da njega, a i njegove backove Golubića i Ungara ide zasluga, da je rezultat za njih dobro ispao. Makabi je u prvom poluvremenu igrao vanredno i zabija po Jungwirthu i Fuchsu dva vrlo lijepa goala. Poslije poluvremena opaža se umornost na igračima Makabija, pa Donk dolazi pomalo napred, no dobra obrana Makabija odbija navale Donka. Nakon obostranih neuspješnih navala svršava se igra kod stanja 2:0 za Makabi. I ovaj puta najbolji čovjek na polju Heves, zatim Fuchs i Stern. Kod Donka najbolja obrana i Schönauer na krilu. Sudac g. Klemen kao i prvi dan izvrstan. Posjet dobar.

Tenis sekcija »Makabija«, Zagreb. Članovi »Makabija« ili koji to žele postati, a misle u god. 1922. igrati tenis, neka se radi razdobe igrališta što prije jave. Prijave primaju se ponedjeljkom, srijedom i petkom od ¼9—½10, u večer a utorkom i četvrtkom od ¼7—7 u večer u društvenoj gombaoni u Gundulićevoj ulici (Evangelička škola).

Vijesnik Povjereništva Židovskog narodnog fonda (Keren kajemet lejisrael) za Jugoslaviju.

Adresa za dopise: Zagreb, Ilica 31., III. kat.
Uredovno vrijeme od 9 do 12 sati prije podne
i od 3 do 6 sati poslije podne. — Novac se šalje
na Centralnu eskomptnu i mjenjačnu banku d.
d. Zagreb, za račun Ž. N. F. s naznakom svrhe.

Svrha je židovskog narodnog fonda da u Palestini kupuje i stiče zemljište, koje će ostati neotuđljivim imetkom židovskoga naroda. — Žid. narodni fond utemeljen je na V. clon. kongresu god. 1901. i posjeduje već oko 30 milijuna franka. Prihodi neprestano rastu, a iznosili su god. 1920. oko 9 i pol milijuna franka.

Iskaz darova br. 7. od 5. do 18. aprila 1922.

Jaar Jugoslavija.

Križevac: Čista dobit kućne Purimske zabave 30 maslina 1500.—, Fani Abeles (Gradec) 50.— 1550.—

Banjaluka: Na rođendan Elle Poljokan daruje umj. cvijeća po 100.— Mella Poljokan, Josef Mevorach po 50.— Hani Salom i Mosko Poljokan svega 300.— Jevrejska bog. općina 150.— Na Hanuka da bajit u kući Bukosa i Regine Levi daruju: Abraham I. Poljokan 800.— po 400.— Salomon Is., Erna i Anica Poljokan po 200.— Bukos Levi, Eliezer Levi, Samuel i Roza Kabiljo, Salomon Haim i Mici Poljokan, Sado Salom, Josef Mevorach po 180.— Aron Salom, po 140.— Moric Ozmo, po 120.— Legina Levi, po 80.— Salomon A. Poljokan, Rafo Poljokan, po 60.— Ester Levi, po 40.— Arnold Fischer, Bukos Poljokan, Herman Steinlauf, Josef Nachmias, Rena Levi, Ernestina Poljokan, Gjojica Levi, po 20.— Avram, Isidor, Luna, Lenka Altarac, Rafael, Isidor, Salomon, Abraham, Todoros, Juda, Jako, Rena, Ester, Anula i Ernestina Levi, Rafael, Avram, Leon, Grasja, Flora, Ester, Tina i Klara Poljokan, Bertold Bachrach, Josef i Roza Afijas, Rahela, Mosko i Sida Salom, Palomba Kabiljo, Rifka Nachmias, Zlata Montilja, Sarina Herzier, Rifka i Izak Baruch, Ana i Gedalja Rosenheck, Frida i Jeošna Rosenberg, Juda Steinlauf, Hana Izrael, Moric i Bloni Salom po 16.— Jani Steinlauf, po 12.— Bikina Levi, po 10.— Sofika Bachrach i Beja Altarac svega 5448.— ukupno za 117 maslina 5898.—

Bjelovar: Supruzi Josefina i Mijo Wolkenfeld 2 masline 100.—, Jašo Berkeš u i. Julie Bauer 8 maslina 400.—, Ludvig Hirschl 2 masline 100.— svega 12 maslina 600.—
Vršac: Dio čiste dobiti Purimske zabave

100 maslina za otvorenje vrta n. i. Žid. nac. društvo 5000.—
13.048.—

Do sada darovano 3529 drveća.
Za popunjenje šume treba još 6471 drvo.

Opći darovi.

Varaždin: Dobit na kartama 30.—
Bjelovar: Ferdo Hirschl 40.— L. S. 10.— 50.—
Mitrovica: Prig. Berilmie u kući Franje Skalicky-Rolmüller daruju: po 40.— Supruzi Adolf Sommer, Lajoš Perl, Sigmund Gross, po 20.— Hermann Rolmüller, Adolf Rosenberg i Herman Weissberg 180.—
Brod n. S.: Prig. svačova Adler-Spitzer 332.— 592.—

Skrabice.

Zenica: Rifka Altarac 8.—, Mario Afijas 148.—, Salomon Afijas 64.—, Eduard Drasinover 26.—, Sali Drasinover 188.—, Artur Kraus 400.—, Isidor Levi 188.—, Samuel Levi 51.—, Zadik R. Levi 8.—, Avram Levi 16.—, Juda Montilja 32.—, Josef Montilja 14.—, Majer Ozmo 37.— Elias Ozmo 20.—, Benjamin Pinto 48.—, Samuel Papo 74.—, Josefina Schönwald 73.—, Moric Salom 20.—, Salomon Salom 23.—, Ješua Salom 29.—, Samuel Trinki 121.—, Rafael S. Trinki 14.—, Rafael I. Trinki 15.—, Otto Weiss 200.—, Žid. nac. društvo 139.— svega 25 škrabica 1856.—
Zagreb: Eduard Weiss 76.—, Josip Rolmüller 125.20 201.20 2057.20

Zlatna knjiga.

Banjaluka: Na ime »Jevrejskog omlad. društva »Ezra« 2772.—
Vršac: Žid. nac. društvo n. i. predsjednice gospodje Josef Brief 5000.— 7772.—

Masline.

Varaždin: Organizacija Varaždin otvara vrt n. i. Hermana i Lenke Hercer sa 16 drveća 800.—
Zagreb: Jos. Wachs u vrt Elle Wachs 50.— 850.—

Darivanje zemlje.

Vršac: Žid. nac. društvo n. i. »Omladine žid. nac. društva Vršac« 2 dunuma 4000.—

Dječji sabirni arci.

Banjaluka: Braća Izak i Rafael S. Poljokan 636.—, Albert Levi 279.—, Moric Altarac 272.—, Sadik Koen 228.—, Sabetaj Levi 225.—, David Afijas 260.— 1900.—
Bijeljina: Joži Papo 295.—, Berta Papo 289.—, Erika Kabiljo 240.—, David Perera 190.—, Izidor Löwy 182.—, Regina Semo 167.—, Erih Šlomović 196.—, Egon Šlomović 128.—, Bernard Salom 404.—, Benjamin Altarac 242.—, Šandor Roth 178.—, Jolanka Roth 182.—, Avram Levi 288.—, Berta Levi 200.—, Haim Alkalaj 240.—, Samuel Kambi 206.—, Baro Baruch 203.—, Isidor Baruch 202.—, Albert Alkalay 340.—, Sida Perera 188.—, Jakob Lövy 278.—, Anica Papo 190.— Moše Alkalay 265.—, Berta Kabiljo 174.—, Leonora Hajon 146.—, Isidor Levi 166.—, Leon Altarac 182.—, Micika Weiss 186.—, Mošo Maestro 176.—, Mirjama Almoslino 198.— 6521.—
Gradačac: Albert Kabiljo 150.—, Moric Kabiljo 60.— 210.— 8631.—

Obiteljska dar. knjiga.

Bjelovar: M. Wolkenfeld prig. ozdravljenja svoje supruge 100.— Prijatelji S. F-a prig. rodjedana 520.— 620.—

Obnova Palestine.

Đakovo: Prigodom svačova Fine Braun-Ignac Kessler daruju: Mladenci 400.—, Otto Fischer 200.—, po 100.— Herman Braun, Izidor Kohn, Mašo Vlajnić, Ana Mahler, Aleksander Fridrich, po 80.— K. i R. Kessler, po 40.— Žiga Braun, Vjekoslav Šah, po 20.— Berta Blau, N. N., Izo Fischer 1320.—

Pregled:

Unišlo je dakle iz Hrvatske,	
Slavonije i Dalmacije	K 4.183.20
Slavonije i Dalmacije	K 5.733.20
iz Vojvodine	K 14.000.—
Ukupno	K 38.890.20

Od 1. januara do 18. aprila 1922. sabrano je sveukupno K 448.802.97

Izdavatelj i odgovorni urednik:
S. SPITZER.

Tiskara »Mercur« d. d. u Zagrebu.

TERKA PFEIFFER
MAKSO GOLDFAHN
zaručeni

Daruvar

Požega

Asbestni skriljevac
cement, vapno, opeke,
betonsko gvožđe, traverze
i sav gradjevni alat, te materijal
prodaje na veliko:

„GRADIVO“ trgovačko društvo za
promet gradjevnim i
tehničkim materijalom
ZAGREB Bogovićeva ulica br. 3
Telefon 5-55 Brzojavlj „Gradivo“

Jedino najveće specijalno skladište kratke nakitne i pletene robe samo na veliko, niske cijene, solidna podvorb
Dragutin Ullmann, Zagreb
Ilica 36 Ilica 36

VREĆE
iz jute, tekstilita i papira nove i upotrebljene u svim dimenzijama za brašno, posije, ugallj i t. d., dobiju se najjeftinije kod tvrtke
SCHOTTEN I DRUG
Vrhovčeva 13 ZAGREB Telefon 19-65
Kupujemo sve vrsti upotrebljenih vreća uz najveću dnevnu cijenu —
Zavod za posudjivanje n. premoć vih penjava

„Samum“

Glavno skladište cigaretpapira
Albert L. Ozmo, Sarajevo
Kralja Petra ulica 23 Telefon 805

„Abadie“
sve vrsti

Na velikol Na velikol

Vanilija-Bourbon

berber i kalifat datulja, kandirano voće, magaga grozdje itd. uz najjeftiniju cijenu kod tt

J. DRAGONER
Zagreb, Nikolićeva ulica 4.

PRIVREMENI ODBOR OPĆINARA SEFARD-
SKOG OBREDA ZAGREBAČKE IZRAELIT.
BOGOŠTOVNE OPĆINE U ZAGREBU.

Natječaj

Zaključkom izraelske bogoštovne općine u Zagrebu odobreno je općinarima sefardskog obreda održavanje bogoslužja po španjolskom obredu. Za ovo bogoslužje traži se sefardski (španjolski)

Hazan

koji mora uz to biti i šohet, moel i rubi. Ponude sa opisom života (curriculum vitae) i referencama, te naznakom uvjeta imadu se slati na privremenog predsjednika gosp. Isaka Semu, Zagreb, Jurišićeva uljca 5. Privremeni odbor.

DIONIČKO DRUSTVO „MERKUR“

VELETRGOVINA I KONFEKCIJA PAPIRA
TELEFON: 17-95
ZAGREB
ILICA 31
BRZOJAVI:
PAPMERKUR

Veletrgovina Vlastiti proizvod
pisačeg, risačeg, novinskog, te omot- bilježnica, ndtesa, blokova i konfek-
nog papira cija svih proizvoda i papira

Tvorničko skladište
kuverata, te pisačeg i risačeg pribora

Čokolada
Manner
Wien

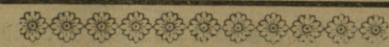

ZASTITNI ZNAK

Zastupstvo i
Skladište.

A.
ROMANO

AKADEMIČKI
TRG
BR. 8

Cijoniste, Židovi!

Darujte sa

Jaar Jugoslavia!

Inštalacioni zavod

MILAN FREIBERGER

ZAGREB

Bakačeva ulica 5.
Telefon broj 6-14.

Uvadjanje elektr.
pogona (centrala),
Dynamo strojeva,
elektromotora, elek-
rasvjete, kućnih tele-
fona. Preuzima
sve popravke iste
struke.

ELECTRIC

1700

Izraelska općina Dubrovnik

Br. 40 1922.

Natječaj.

Izraelska bogoštovna općina u Dubrovniku otvara ovim natječaj na mjesto **hazana**, koji istodobno treba da bude i vjeroučitelj, a po mogućnosti i koljič (Schohet). Reflektanti neka pošalju pismene ponude do 15. maja ove godine. Upravi ove bogoštovne općine oznakom dosadanjeg službovanja, uvjeta i vrijeme nastupa.

Od Uprave Izraelske bogoštovne općine u Dubrovniku

Predsjednik: Jos. Mandl
Tajnik: Herman Reiss

KROJAČKA DVORANA ZA GOSPODU

HINKO GRAF
Zagreb Betislavičeva
br. 4.

CIJENE UMJERENE - IZRADBA BRZA

Preporučuje se P. N.
Gospodi za izradbu
najmodernijih odjela.
Veliki izbor . . . . .
najfinijih engleskih
štofova

Oglas

Izraelitička bogoštovna općina u Brodu traži Židova, koji bi bio voljan u Brodu otvoriti košer mesnicu. Lokal na prometnom mjestu osiguran.

Ponude imadu se staviti na predstojništvo ove općine do 15. maja 1922.

Odbornik Predstojnik
Ferdo Švrljuga Dr. Spiegler

JADRANSKO OSIGURAVAJUĆE DRUŠTVO

Osnovano 1838.

RIUNIONE

Osnovano 1838.

Koncesionirano naredbom Ministarstva za trgovinu i industriju u Beogradu, odeljak VI., br. 218 od 18. II. 1920.

Jamčevne zaklade Lira 152,791,000.—

Ravnateljstvo za kraljevinu S. H. S.: Zagreb, Palmotićeva ulica broj 64 a

Glavna zastupstva u Sarajevu, Ljubljani, Osijeku, Novom Sadu, Sušaku, Vel. Bečkereku, Subotici, i zastupstva u svim većim mjestima.

Preuzima osiguranja svake vrsti uz najpovoljnije uvjete i premije

Pričuve i premije jugoslavenskog posla ostaju u tuzemstvu.